

РОЛЬ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ У ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті охарактеризовано поняття оборотних засобів, розглянуто форми їх авансованої вартості на різних етапах кругообігу, розглянуто функції та значення оборотних засобів у виробничо-комерційній діяльності підприємства за сучасних умов, окреслено основні напрямки ефективного управління оборотними засобами та оптимізації їх використання за сучасних умов.

Ключові слова: оборотні засоби, управління оборотними засобами, кругообіг оборотних засобів, виробничо-комерційна діяльність.

Abstract

The article characterizes the concept of current assets, considers the forms of their advanced value at different stages of the cycle, considers the functions and significance of current assets in the production and commercial activity of the enterprise under modern conditions, outlines the main directions of effective management of current assets and optimization of their use under modern conditions.

Keywords: current assets, management of current assets, circulation of current assets, production and commercial activity.

Оборотні засоби відіграють важливу роль у виробничо-комерційній діяльності підприємства за сучасних умов господарювання, коли змінюються умови ведення бізнесу, викликані військовими діями в країні, вимагаючи від керівництва підприємств швидких та ефективних рішень.

Оборотні засоби забезпечують безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також приймають безпосередню участь у формуванні фінансового результату господарюючого суб'єкта. Ефективне управління оборотними засобами стає необхідною умовою виживання та розвитку підприємств в ці складні часи.

Оборотні засоби є частиною вартості оборотних активів, що авансується підприємством в виробничі та комерційні бізнес-процеси, змінюючи свою функціональну форму у вигляді оборотних фондів і фондів обігу, для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції [1].

Оборотні засоби як сукупність оборотних фондів і фондів обігу формують єдиний кругообіг у виробничо-комерційній діяльності. Кругообіг ресурсів підприємства відбувається постійно та планомірно. Оборотні фонди споживаються безпосередньо в процесі виробництва, переносячи свою вартість на готовий продукт; фонди обігу є функціональною формою існування оборотних засобів в комерційній діяльності.

Кругообіг оборотних засобів описує безперервний рух і трансформацію авансованої вартості, яка послідовно переходить з однієї форми в іншу [1]:

1) на першому етапі вартість оборотних фондів авансується у предмети праці. Це відбувається, коли підприємство закуповує сировину, матеріали, комплектуючі та інші ресурси, необхідні для виробництва продукції;

2) на другому етапі вартість перетворюється на готову продукцію. Цей процес відбувається в сфері виробництва, де задіяні трудові ресурси, обладнання та інші фактори виробництва;

3) на третьому етапі готова продукція реалізується споживачу. В результаті чого фонди обігу, що авансувалися у вартість цієї продукції, повертаються до підприємства у грошовій формі;

4) на четвертому етапі отримані грошові кошти використовуються для поповнення оборотних фондів. Цей процес завершує ланцюжок кругообігу, забезпечуючи безперервність виробничого та комерційного циклу.

Роль оборотних засобів у виробничій і комерційній діяльності підприємства безпосередньо визначається через їх функції:

1. Забезпечуюча:

- забезпечення виробничої діяльності сировиною, матеріалами, комплектуючими та іншими ресурсами для безперервного процесу виробництва;
- забезпечення комерційної діяльності грошовими ресурсами та готовим продуктом для його реалізації, генеруючи тим самим дохід та покриваючи витрати;
- забезпечення формування оборотного капіталу для фінансування поточної діяльності та формування резервів для покриття непередбачуваних витрат.

2. Регулююча:

- регулювання виробничо-комерційних процесів, забезпечуючи безперебійне виробництво;
- своєчасне фінансування діяльності при мінімальних витратах товарно-матеріальних цінностей і коштів;
- регулювання платоспроможності та ліквідності підприємства.

3. Стимулююча:

- стимулювання ефективності виробничо-комерційної діяльності засобами економного використання ресурсів і зниження витрат;
- стимулювання інноваційно-інвестиційних процесів на підприємстві засобами фінансування інноваційної діяльності та підвищення інвестиційної привабливості внаслідок підвищення ефективності використання оборотних засобів;
- забезпечення мобільності та адаптивності підприємства до мінливих умов ринку, що є основою конкурентоспроможності за сучасних умов тощо.

Оборотні засоби не просто забезпечують поточну діяльність підприємства, але й безпосередньо впливають на його фінансовий стан, результативність і конкурентоспроможність. Тому ефективне управління оборотними засобами є одним із ключових факторів успішного функціонування будь-якого підприємства за сучасних умов.

Управління оборотними засобами передбачає встановлення обсягів запасів і витрат у розмірах, які забезпечують безперервність процесу виробництва, оптимізацію складу та структури оборотних засобів і джерел їх формування з метою підвищення ефективності їх використання та ефективності виробництва загалом. Встановлення на підприємстві необхідного складу та структури оборотних засобів, визначення їх потреб та джерел формування, а також контролю за зберіганням і ефективністю їх використання є організацією оборотних засобів [2].

Вагомою умовою для успішної діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта є раціональне та ощадливе використання оборотних засобів. Для оптимізації використання оборотних засобів на підприємстві необхідно:

- регулярно аналізувати структуру, оборотність та ефективність використання оборотних засобів;
- розробляти та впроваджувати стратегію управління оборотними засобами, що відповідає цілям та завданням підприємства;
- застосовувати прогресивні методи управління дебіторською заборгованістю, запасами та грошовими коштами;
- використовувати сучасні технології для автоматизації процесів управління оборотними засобами тощо.

Для будь-якого підприємства надзвичайно важливо забезпечити ефективне управління його оборотними засобами, від чого залежить ефективність діяльності підприємства загалом, фінансова стабільність і стійкість до зовнішніх факторів, безперервність реалізації продукції та послуг, безперебійність виробничо-комерційних бізнес-процесів тощо.

Управління оборотними засобами має стати частиною фінансової стратегії підприємства, набуваючи особливого значення в умовах надзвичайних викликів сьогодення.

Основним завданням управління оборотними активами є: визначення складу і обсягу оборотних засобів, обґрунтування джерел їх фінансування та раціоналізація використання з врахуванням інвестиційного ризику. Ефективне використання оборотних засобів підприємства та визначення їх оптимального розміру є пріоритетним завданням підприємства з огляду забезпечення безперервності операційного циклу виробничо-комерційної діяльності в умовах інфляції, поширення кризових явищ та зростання конкуренції. Створення дієвої системи управління оборотними засобами сприяє успішному виконанню виробничої програми підприємства, дотриманню зобов'язань перед

споживачами продукції та послуг, забезпечує стійкий фінансовий стан і підвищення конкурентного статусу суб'єкта господарювання [3].

Організація ефективного управління оборотними засобами спрямована на формування їх в необхідному обсязі з найменшими витратами та визначення резервів прискорення їх оборотності.

Підсумовуючи, ефективне управління оборотними засобами передбачає:

- оптимізацію запасів: мінімізація запасів при збереженні безперебійного постачання;
- прискорення їх оборотності: скорочення часу, протягом якого оборотні засоби перебувають у формі запасів, дебіторської заборгованості та інших активів;
- підвищення рентабельності: максимізація віддачі від інвестованих в оборотні активи коштів;
- мінімізацію ризиків: зниження ризиків несвоєчасної оплати, псування товарів та втрати оборотних засобів;
- забезпечення фінансової стійкості: підтримка платоспроможності та стійкості до короткострокових коливань.

Ефективне управління оборотними засобами дозволяє оптимізувати роботу підприємства, мінімізувати ризики та максимізувати прибуток в цілому. Зокрема ефективне використання оборотних засобів може забезпечити підприємству можливості щодо:

- підвищення його платоспроможності (своєчасне виконання зобов'язань перед кредиторами та контрагентами, швидке погашення дебіторської заборгованості за рахунок прискорення оборотності оборотних засобів, забезпечення безперебійної роботи підприємства);
- збільшення мобільності ресурсів (забезпечення можливості швидкого реагування на зміни кон'юнктури ринку, перепрофілювання виробництва або зміна асортименту продукції, інвестування в нові активи або технології);
- мінімізації фінансових ризиків (запобігання накопиченню запасів готової продукції, зниження ризику непогашення дебіторської заборгованості, створення резервного фонду на випадок непередбачених витрат);
- оптимізації витрат (контроль за раціональним використанням матеріальних ресурсів, скорочення непродуктивних витрат, пов'язаних з неефективним використанням оборотних засобів, забезпечення економії коштів);
- підвищення конкурентоспроможності (забезпечення стійкого фінансового стану підприємства, підвищення інвестиційної привабливості, створення сприятливих умов для розвитку) тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Причепя І.В., Лесько О.Й., Сметанюк О.А. Сутність і роль оборотних засобів в системі ефективного управління виробничо-комерційними бізнес-процесами. *Modern Economics*. 2024. №43 (2024). URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/arhiv/>.
2. Дробишева О.О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Випуск 2 (02). С.19-24.
3. Кузнєцова Т. В., Лук'янчук Ю. А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. Випуск 1(101). С. 56-65.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: prychepa.iryana@gmail.com.

Шафранюк Владислав Юрійович - здобувач вищої освіти, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Prychepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Shafraniuk Vladyslav Y. - student, Vinnitsia National Technical University, Vinnytsia.